ПРЯМУЄМО РАЗОМ
ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

МІЖНАРОДНИЙ ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ

ATLAS NETWORK

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

Моніторинг сприяння торгівлі в Україні

Період моніторингу:
березень 2021 року

Випуск № 64
Квітень 2021

Шановні читачі!

Перед Вами черговий випуск Інформаційного бюлетеня «Моніторинг сприяння торгівлі в Україні», продукт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, який публікується за підтримки Європейського союзу, МФ "Відродження" та ATLAS Network у рамках проекту "Підтримка громадської ініціативи "За чесну та прозору митницю". Ми прагнемо надати Вам найсвіжішу та найбільш актуальну інформацію стосовно стану реалізації митної реформи та впровадження заходів сприяння міжнародній торгівлі в Україні. Тому для нас дуже важлива Ваша думка, відгуки та побажання щодо комунікаційних зв'язків та методів надання інформації на адресу: customs@ier.kyiv.ua

Зміст

Нормативно-правові акти, що набрали чинності..... 4

Затверджено опис та зразки форменого одягу працівників Держмитслужби..... 4

Україна додатково заборонила ввозити з Росії пшеницю, олію та деякі інші товари..... 4

Уряд збільшив статутний капітал Експортно-кредитного агентства..... 5

Затверджено порядок виконання митних формальностей при застосуванні NCTS..... 5

Проєкти нормативно-правових актів..... 6

Пропонується змінити порядок здійснення ліцензування й квотування зовнішньоекономічних операцій..... 6

Пропонується дерегуляція окремих аспектів здійснення зовнішньоекономічної діяльності.. 7

Пропонується вдосконалити показники виробничих і технологічних операцій щодо визначення країни походження товару..... 9

Зміни до порядку обліку осіб, які є учасниками відносин, що регулюються законодавством з питань митної справи..... 9

Новини..... 11

В Україні видано перший сертифікат авторизованого економічного оператора (AEO)..... 11

Затверджено опис та зразки форменого одягу працівників Держмитслужби

Постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 року № 165 «Про затвердження опису та зразків форменого одягу посадових осіб Державної митної служби, норм забезпечення форменим одягом і строків його носіння»

Уряд затвердив опис та зразки форменого одягу посадових осіб Держмитслужби, а також норми забезпечення форменим одягом посадових осіб Держмитслужби та строки його носіння.

Міністерству фінансів доручено в тримісячний строк розробити та затвердити відповідні правила носіння форменого одягу.

Це довгоочікуване рішення для всіх митників. Водночас, основною проблемою залишається забезпечення достатнього рівня фінансування цієї статті видатків.

Джерело: https://bit.ly/2Pm3IaY

Україна додатково заборонила ввозити з Росії пшеницю, олію та деякі інші товари

Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2021 року № 269 «Про внесення змін до переліку товарів, заборонених до ввезення на митну територію України, що походять з Російської Федерації»

У зв'язку з обмеженнями на поставки української продукції, запровадженими російською стороною, Україна вчергове розширила перелік товарів, які заборонені до імпорту (ввезення) з Російської Федерації.

Уряд доповнив існуючий перелік, після чого під заборону додатково до вже заборонених товарів потрапили: пшениця і суміш пшениці та жита (меслин); соняшникова, сафлорова, бавовняна олії; поверхнево-активні засоби, мийні засоби та засоби для чищення; газетний папір, картон, крафт-папір та крафт-картон, туалетний папір; носовики та косметичні серветки, рушники для рук, скатертини й серветки; ящики, коробки, мішки, пакувальні пакети; дроти; інструменти для буріння скельних порід або ґрунтів; осі, колеса та їхні частини.

Джерела: https://bit.ly/31BMatO
https://bit.ly/3fuMz9O

Уряд збільшив статутний капітал Експортно-кредитного агентства

Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2021 року № 268 «Про збільшення статутного капіталу приватного акціонерного товариства "Експортно-кредитне агентство"

З метою активізації діяльності, спрямованої на підтримку українських експортерів, Уряд ухвалив рішення про збільшення статутного капіталу Експортно-кредитного агентства.

Статутний капітал буде збільшено на суму 1,8 млрд. гривень шляхом додаткової емісії 1,8 млн. додаткових акцій існуючої номінальної вартості 1 тис. гривень із збереженням у власності держави 100% цих акцій. Для цього Міністерство фінансів здійснить випуск облігацій внутрішньої державної позики в розмірі 1,8 млрд. гривень із строком обігу до 15-ти років та відсотковою ставкою доходу до 9,3% річних в обмін на акції додаткової емісії приватного акціонерного товариства "Експортно-кредитне агентство".

Існуючий розмір статутного капіталу не дозволяв повноцінно здійснювати підтримку українських експортерів, оскільки його розмір фактично покривав витрати на його діяльність.

Джерело: https://bit.ly/3fr1AJL

Затверджено порядок виконання митних формальностей при застосуванні режиму NCTS

Наказ Міністерства фінансів України від 12 лютого 2021 року № 86 «Про затвердження Порядку виконання митних формальностей при застосуванні режиму спільного транзиту з використанням електронної транзитної системи та Порядку допущення транспортних засобів та контейнерів до перевезення товарів під митними пломбами в режимі спільного транзиту» (набрав чинності 5 березня 2021 року)

Ухвалення наказу Мінфіну дозволяє перейти на етап національного застосування режиму спільного транзиту (NCTS) в Україні. Наказом затверджено Порядок виконання митних формальностей при застосуванні режиму спільного транзиту з використанням електронної транзитної системи (під час поміщення товарів у режим спільного транзиту, переміщення товарів у режимі спільного транзиту, завершення режиму спільного транзиту та зняття з контролю операції режиму спільного транзиту на митній території України). Також затверджено Порядок допущення транспортних засобів та контейнерів до перевезення товарів під митними пломбами в режимі спільного транзиту.

Це черговий крок України до повноцінного застосування режиму спільного транзиту.

Повний перелік нормативно-правових актів, що регулюють питання спільного транзиту в Україні, наведено за цим посиланням: https://customs.gov.ua/rezhim-spilnogo-tranzitu-ncts

Джерело: https://bit.ly/3dqnrOE

Пропонується змінити умови та порядок здійснення ліцензування й квотування зовнішньоекономічних операцій

Проєкт Закону України, реєстр. номер 5181 від 2 березня 2021 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо вдосконалення регулювання зовнішньоекономічної діяльності з метою підвищення прозорості та розвитку зовнішньої торгівлі»

Дата реєстрації: 2 березня 2021 року.

Ініціатор: народні депутати України.

Законопроєкт спрямований на дерегуляцію окремих аспектів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), пов'язаних, зокрема, із ліцензуванням. Автори проєкту аргументують необхідність ухвалення змін застарілістю та недоцільністю адміністративних бар'єрів у сфері ЗЕД. Мова йде про:

1. Наявність застарілих форм державного контролю у сфері ЗЕД у процедур автоматичного ліцензування.
2. Невизначеність умов і підстав запровадження/ припинення режиму ліцензування й квотування у сфері ЗЕД.
3. Неузгодженість умов запровадження ліцензування зовнішньоекономічних операцій із вимогами міжнародних угод.
4. Застарілість норм щодо застосування генеральних ліцензій на право експортних (імпортних) операцій.
5. Відсутність законодавчо визначеного порядку одержання ліцензій на право експорту (імпорту) та уніфікованих вимог до форми рішень про їх видачу (відмову у видачі, анулювання), відсутність дієвого механізму оскарження таких рішень.
6. Невиправданість застосування процедури індивідуального ліцензування та видачі індивідуальних (разових) ліцензій. Складність процедур одержання ліцензій на право експортних (імпортних) операцій, їх невідповідність вимогам Закону України «Про адміністративні послуги».

Це не перша спроба реформувати процедури ліцензування у сфері ЗЕД. До Верховної Ради вже подавався аналогічний законопроєкт, спрямований на дерегуляцію саме цих процедур. До його змісту тоді були серйозні зауваження від Мінекономрозвитку, яке не зовсім розділяло концепцію авторів проєкту.

Отже, проєктом пропонується внести зміни й доповнення до низки законодавчих актів, норми яких впливають на ЗЕД. Зокрема, передбачається внесення таких змін:

- до статті 381 Господарського кодексу України в частині конкретизації умов і підстав запровадження ліцензування й квотування зовнішньоекономічних операцій;
- до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» у частині скасування генеральної ліцензії на експортні (імпортні) операції за певним товаром (товарами) та/або з певною країною (групою країн) протягом періоду дії режиму ліцензування.

Також пропонується скасувати:

- процедуру індивідуального ліцензування суб'єктів ЗЕД та відповідні індивідуальні ліцензії;

- режим автоматичного ліцензування, а також звузити сферу застосування ліцензування ЗЕД тільки до випадків встановлення квот на експорт (імпорт) товарів та застосування спеціальних захисних заходів щодо імпорту.

Водночас, пропонується:

- запровадити розподіл квот на експорт (імпорт) товарів за результатами проведення конкурсів через встановлення квот, критеріїв та умов визначення переможця та порядку видачі ліцензій;
- запровадити єдину базу даних товарів, що підлягають ліцензуванню та квотуванню у сфері ЗЕД;
- визначити комплексний порядок і спростити процедури одержання (переоформлення) ліцензій на експорт (імпорт), спеціальних ліцензій.

Проєкт, не дивлячись на дерегуляційну спрямованість, не є однозначним. Так, ідея із запровадження конкурсів із розподілу квот при експорті, на перший погляд, є правильною. Але критерії та положення такого конкурсу й головне - необхідний додатковий час, для проведення таких конкурсів, негативно впливатимуть на розподіл таких квот і експортні поставки українських товарів. Також не однозначною ситуація з існуючою системою автоматичного ліцензування, яку хочуть скасувати.

Джерело: https://bit.ly/31GE2rX

Пропонується дерегуляція окремих аспектів здійснення зовнішньоекономічної діяльності

Проєкт Закону України, реєстр. номер 5182 від 2 березня 2021 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо дерегулювання зовнішньоекономічної діяльності»

Дата реєстрації: 2 березня 2021 року.

Ініціатор: народний депутат України.

Метою законопроєкту є дерегулювання зовнішньоекономічної діяльності та усунення зайвих бар'єрів для розвитку зовнішньої торгівлі.

Серед іншого, пропонується внести зміни й доповнення до таких законодавчих актів.

1) Господарського кодексу України:

- віднести до суб'єктів господарювання та суб'єкті зовнішньоекономічної діяльності структурні одиниці іноземних суб'єктів господарської діяльності, які не є юридичними особами згідно з законами України (філії, відділення, представництва тощо), але мають постійне місцезнаходження на території України;
- уточнити норми про спрощений спосіб укладання господарських договорів;
- скасувати процедуру державної реєстрації зовнішньоекономічних договорів (контрактів).

2) Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність»:

- уточнити зміст терміну «товар», включити до нього майнові права та передбачити, що інтелектуальна власність включає також і майнові права;
- усунути суперечності між правовим визначенням суб'єктів ЗЕД та суб'єктів господарювання, яке закріплено в Господарському кодексі України, включити до складу суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності структурні одиниці іноземних суб'єктів господарської діяльності, які не є юридичними особами, а також представництва таких суб'єктів;
- скасувати вимоги щодо ведення окремого обліку та звітності при здійсненні зовнішньоекономічних операцій; передбачити, що суб'єкти ЗЕД ведуть податковий облік і звітність у порядку, встановленому чинним законодавством України;
- узгодити з положеннями Податкового кодексу України порядок проведення податкових перевірок суб'єктів ЗЕД.

3) Закону України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності»: скасувати дозвіл на імпорт в Україну товарів, щодо яких застосовуються заходи нагляду

Очікується, що ухвалення зазначених змін спростить здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств, що створить більш сприятливі умови для розвитку зовнішньої торгівлі та збільшення українського експорту.

Джерело: https://bit.ly/2Pfkfxz

Пропонується продовжити термін дії ставки вивізного мита на брухт чорних металів на рівні 58 євро за тонну

Проєкт Закону України, реєстр. номер 5175 від 1 березня 2021 року «Про внесення змін до розділу II "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо зменшення дефіциту брухту чорних металів на внутрішньому ринку"

Дата реєстрації: 1 березня 2021 року.

Ініціатор: народні депутати України.

Законопроєктом вчергове пропонується, тимчасово, терміном ще на 5 років, продовжити дію експортного мита на відходи та брухт чорних металів зі ставкою 58 євро за тону у зв'язку з необхідністю збереження стабільного регуляторного середовища для сектору чорної металургії. Збереження діючої ставки експортного мита дозволяє забезпечити сировиною українські металургійні підприємства й уникнути її дефіциту через надмірний експорт металобрухту.

У зв'язку з цим очікується збереження й поширення практики переробки вторинної сировини у вітчизняному металургійному виробництві, прискорення процесу наближення української промисловості до світових трендів сталого розвитку, зокрема скорочення обсягів споживання

енергоресурсів та викидів CO2, а також збереження позицій на глобальному ринку металопродукції.

Такі дії не зовсім відповідають міжнародним зобов'язанням України, але в умовах війни такі дії є вимушеним кроком.

Джерело: https://bit.ly/3m6pCee

Пропонується вдосконалити показники виробничих і технологічних операцій, за якими визначається країна походження товару

Проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2006 р. № 1765»

Проєкт постанови розроблено відповідно до вимог додатка XV «Наближення митного законодавства» до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС з метою приведення переліку виробничих і технологічних операцій, за якими визначається країна походження товару, у відповідність до Делегованого акта (Регламент Комісії ЄС від 16.05.2018 № 2018/1063) у частині визначення непреференційного походження товарів при імпорті товарів в Україну.

Зміни передбачають доповнення окремих товарів та критеріїв їх переробки (технологічних операцій) відповідно до оновлених вимог європейського законодавства.

Джерело: https://bit.ly/3cGk5YU

Пропонують зміни до порядку обліку осіб, які є учасниками відносин, що регулюються законодавством із питань митної справи

Проєкт наказу Міністерства фінансів України «Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 15 червня 2015 року № 552»

Дата реєстрації: 30 березня 2021 року.

Ініціатор: Міністерство фінансів України.

Проєкт наказу спрямований на приведення Порядку обліку осіб, які здійснюють операції з товарами, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 15.06.2015 № 552, у відповідність до статті 455 Митного кодексу України, Цивільного кодексу України, законів України «Про електронні довірчі послуги» та «Про електронні документи та електронний документообіг».

Змінами до Митного кодексу щодо деяких питань функціонування авторизованих економічних операторів» було передбачено, що централізованому

обліку в митних органах підлягають особи (резиденти та нерезиденти): декларанти, перевізники, гаранти, АЕО, інші підприємства, контроль за діяльністю яких здійснюється митними органами.

Отже, з 1 липня 2021 року коло осіб, які підлягають обліку, було значно розширено, у тому числі за рахунок осіб-нерезидентів, які підлягають обов'язковому обліку. Чинний Порядок є застарілим і не відповідає чинному законодавству.

Проєкт наказу усуває цю невідповідність і передбачає встановлення порядку ведення Державною митною службою України централізованого обліку осіб (резидентів і нерезидентів), які під час провадження своєї діяльності є учасниками відносин, що регулюються законодавством України з питань митної справи.

Також усувається суперечність з нормами Цивільного кодексу України щодо визначення моменту припинення юридичної особи та, відповідно, моменту зняття з обліку в митних органах такої особи. Зняття з обліку пропонується здійснювати після отримання інформації про внесення державним реєстратором до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань відомостей про припинення юридичної особи (одразу після отримання інформації про прийняття рішення про припинення юридичної особи);

Також пропонується дозволити застосування електронних документів для здійснення обліку і підтвердження достовірності цих документів кваліфікованим підписом.

Зауваження та пропозиції до проєкту наказу приймаються протягом 30-ти днів із дня його публікування.

Джерело: https://bit.ly/2PoPd6i

В Україні видано перший сертифікат авторизованого економічного оператора (АЕО)

В Україні видано перший сертифікат АЕО, який отримала ПАТ «Джей Ті Інтернешнл Україна». 26 березня 2021 року відбулася церемонія вручення цього сертифіката за участі керівництва Мінфіну та Держмитслужби, а також народних депутатів України.

Сертифікат підтверджує право компанії на використання спрощень при проходженні митних процедур. Статус АЕО – це найвищий ступінь довіри митниці до підприємств у вигляді надання їм спеціальних спрощень та переваг при здійсненні митних формальностей.

Варто зазначити що запровадження Україною програми АЕО передбачено Угодою про асоціацію з ЄС. Робота над відповідною нормативно-правовою базою тривала з 2015 року. У 2019 році були прийняті відповідні зміни до Митного кодексу України, які стали законодавчим підґрунтям для впровадження програми АЕО в Україні.

Протягом 2020 року тривала робота причетних органів влади з підготовки та ухвалення необхідної підзаконної нормативно-правової бази, що дозволило восени 2020 року прийняти першу заяву про надання авторизації АЕО. Наразі на розгляді в Держмитслужбі знаходиться ще одна заявка на отримання такого статусу.

Водночас, необхідна підзаконна база ухвалена не в повному обсязі. У зв'язку з наведеним, наразі неможливо повноцінно скористатися всіма перевагами АЕО. Так, Митним кодексом передбачено застосування таких спеціальних спрощень, як: загальна фінансова гарантія; самостійне накладання пломб спеціального типу; процедура спрощеного декларування; процедура випуску за місцезнаходженням.

Станом на кінець березня 2021 року не затверджено нормативно-правових актів, якими мають визначатися особливості виконання митних формальностей під час застосування процедури спрощеного декларування, процедури випуску за місцезнаходженням, а також вимоги до характеристик пломб спеціального типу, необхідних для застосування спеціального спрощення «самостійне» накладання пломб спеціального типу. Відповідних проєкти актів було оприлюднено на сайті Мінфіну в грудні 2020 року, які до цього часу не ухвалені.

Отже, наразі підприємство не зможе повноцінно скористатися тими спрощеннями, які надає статус АЕО. Водночас, зрозуміло, що статус отримувався з перспективою на декілька років.

Також виникають питання щодо практичного застосування такої спеціальної переваги, як виконання митних формальностей щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення в першочерговому порядку.

Як буде визначатись першочерговість при поміщенні товарів у митний режим є незрозумілим. Також незрозумілим є використання спеціально визначеної смуги руху в пункті пропуску для транспорту АЕО, які наразі відсутні.

Отже, відповідним органам влади доведеться докласти значних зусиль для усунення названих прогалин у чинному законодавстві з метою повноцінного функціонування АЕО.

Джерело: https://bit.ly/3m7Nv5a

“Моніторинг сприяння торгівлі в Україні” є продовженням випусків Щомісячного моніторингу сприяння торгівлі в Україні, який готувався Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій у рамках проекту “Діалог зі сприяння торгівлі”, за фінансової підтримки Європейського Союзу та співфінансування Міжнародного фонду “Відродження”.

Запропонований інформаційний бюлетень є продовженням попереднього і публікується в рамках проєкту **“Підтримка громадської Ініціативи “За чесну та прозору митницю”**, який реалізується за підтримки Європейського союзу, Міжнародного фонду “Відродження” та ATLAS Network і є моніторингом реалізації митної реформи та заходів зі сприяння міжнародній торгівлі.

Публікація складається з трьох частин:

- нормативно-правові акти, що набрали чинності
- проекти нормативно-правових актів
- новини

Ми розуміємо, що малому та середньому бізнесу не вистачає часу на проведення аналізу нового законодавства або можливих нормативних новацій. Також, значна кількість таких актів складна для розуміння пересічної людини. “Моніторинг сприяння торгівлі в Україні” покликаний привернути увагу до цікавих подій, нововведень законодавства України, що стосуються сфери спрощення процедур торгівлі і можуть безпосередньо впливати на суб’єкти зовнішньоекономічної діяльності. Також у цих публікаціях ми будемо робити аналіз проектів нормативних актів із цієї тематики.

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД) - міжнародно визнаний незалежний український аналітичний центр, заснований у 1999 році.

ІЕД займається аналізом проблем економічного розвитку, міжнародної торгівлі та ділового клімату (зокрема в секторі МСП), бере участь у розробці документів політики національного та регіонального рівня.

ІЕД регулярно випускає власний макроекономічний прогноз для України та бере участь у розробці консенсус-прогнозу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Команда соціологів ІЕД проводить регулярні опитування підприємств та експертів із метою оцінки ділового клімату та очікувань українського бізнесу. ІЕД успішно поєднує свою аналітичну діяльність з адвокацією змін та участю в громадському житті України. ІЕД співпрацює з центральними та місцевими органами влади, вітчизняними та закордонними аналітичними центрами, організаціями громадянського суспільства.

Робота ІЕД фінансується за рахунок грантів, благодійних внесків та коштів технічної допомоги.

Застереження

Моніторинг сприяння торгівлі в Україні підготовлений ІЕД і має виключно інформаційний характер. Хоча ми доклали щонайбільших зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-якої частини цієї публікації. У разі використання обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.

Матеріал відображає позицію авторів і не обов’язково збігається з позицією Європейського Союзу, Міжнародного фонду “Відродження”, ATLAS Network та (або) Інституту економічних досліджень та політичних консультацій.